

БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ

І.П. Васильків, Л.Л. Гулик, Л.О. Дольна, Р.О. Рекуш

МАТЕМАТИКА

Конспекти уроків

3 клас

До підручника Ф.М. Рівкінд, Л.В. Оляницької

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

Серію «Бібліотека вчителя» засновано 2007 р.

Рецензенти:
кандидат педагогічних наук, доцент
Гладюк Т.В.
вчитель вищої категорії, старший вчитель
Походжай Н.Я.

Васильків І.П.

В 19 Математика : конспекти уроків : 3 кл. : до підр. Рівкінд Ф.М., Оляницької Л.В. / І.П. Васильків, Л.Л. Гулик, Л.О. Дольна, Р.О. Рекуш. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2015. — 400 с. — (Серія «Бібліотека вчителя»).

ISBN 978-966-10-1765-7 (серії)

ISBN 978-966-10-3948-2

У посібнику подано розгорнуті конспекти уроків з математики, зміст яких відповідає навчальній програмі МОН України, Державному стандарту початкової загальної освіти та підручнику «Математика. 3 клас» (авт. Ф.М. Рівкінд, Л.В. Оляницька).

Пропонуються зразки бесід під час вивчення нового матеріалу, цікаві завдання з лічильним матеріалом та для усного рахунку, нестандартні матеріали ігрового та творчого характеру, різноманітні прийоми роботи над задачами, вправи логічного характеру, схеми, таблиці тощо.

Для вчителів початкових класів і студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 371.32:502
ББК 74.261я71

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ОРІЄНТОВНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема уроку	Сторінка	Дата
РОЗДІЛ 1. УЗАГАЛЬНЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ЗА 2 КЛАС			
1.	Нумерація чисел у межах 100. Додавання і віднімання чисел у межах 100 на основі нумерації. Властивості додавання і віднімання (додавання і віднімання нуля, віднімання рівних частин). Розпізнавання геометричних фігур. Задачі на збільшення (зменшення) числа на кілька одиниць (на 2 дії).		
2.	Нумерація чисел в межах 100. Переставний і сполучний закони додавання. Довжина, маса, місткість, час як властивості предметів навколишнього світу. Сутність процесу вимірювання. Задачі на знаходження суми трьох доданків.		
3.	Прийоми усного додавання і віднімання у межах 100. Додавання і віднімання чисел частинами. Позначення геометричних фігур буквами латинського алфавіту. Задачі на різницеве порівняння.		
4.	Взаємозв'язок між додаванням і відніманням. Рівняння. Задачі на знаходження невідомого доданка. Одиниці вимірювання довжини — сантиметр, дециметр, метр. Співвідношення між одиницями довжини. Побудова відрізка заданої довжини.		
5.	Рівняння. Задачі на знаходження невідомого зменшуваного, невідомого від'ємника. Коло і круг. Співвідношення між одиницями довжини. Порівняння іменованих чисел. Дії з іменованими числами.		
6.	Додавання і віднімання чисел у межах 100 з переходом через розряд. Залежність результатів додавання і віднімання від зміни одного з компонентів дій. Задачі на збільшення (зменшення) числа на кілька одиниць, сформульовані у непрямій формі. Периметр многокутника.		
7.	Перевірка додавання відніманням. Обчислення значень виразів зі змінними. Обернені задачі. Одиниці вимірювання маси — кілограм, центнер.		
8.	Додавання двоцифрових чисел з переходом через розряд. Додавання суми до числа. Задачі на 2 дії (додавання і віднімання), які є комбінаціями простих задач вивчених видів. Одиниці вимірювання часу — доба, тиждень, місяць, рік. Порівняння іменованих чисел. Дії з іменованими числами. <i>Поточна перевірка: самостійна робота.</i>		
9.	Віднімання двоцифрових чисел з переходом через розряд. Віднімання суми від числа. Задачі на різницеве порівняння. Співвідношення між одиницями вимірювання величин. Порівняння іменованих чисел. Визначення часу за годинником.		
10.	Додавання і віднімання двоцифрових чисел з переходом через розряд. Задачі на 2 дії (додавання і віднімання), які є комбінаціями простих задач вивчених видів. Дії з іменованими числами.		
11.	Табличне множення і ділення. Взаємозв'язок між множенням і діленням. Назви компонентів і результату дії множення. Переставний закон множення. Обчислення значень числових виразів, які містять кілька арифметичних дій одного ступеня. Прості і складені задачі на табличне множення. Периметр квадрата.		
12.	Табличне множення і ділення. Назви компонентів і результату дії ділення. Числові рівності та нерівності. Задачі на збільшення (зменшення) числа у кілька разів. Периметр прямокутника.		
13.	Рівняння на знаходження невідомих компонентів дій множення і ділення. Задачі на знаходження невідомих — множника, діленого, дільника. Залежність результатів множення і ділення від зміни одного з компонентів дій.		
14.	Властивості множення і ділення (множення на 1 і на 0; ділення на 1; ділення нуля). Обчислення значень числових виразів, які містять кілька арифметичних дій одного або різних ступенів без дужок і з дужками. Задачі на 2–3 дії різних ступенів, які є комбінаціями простих задач вивчених видів.		
15.	Обчислення значень числових виразів, які містять кілька арифметичних дій одного або різних ступенів без дужок і з дужками. Множення і ділення числа на 10. Ділення рівних чисел. Задачі на 2–3 дії різних ступенів, які є комбінаціями простих задач вивчених видів.		
16.	Повторення вивченого з теми. Підготовка до написання контрольної роботи.		
17.	Комбінована контрольна робота № 1 («Нумерація чисел в межах 100. Додавання і віднімання чисел у межах 100 на основі нумерації. Табличне множення і ділення. Розв'язування складених задач вивчених видів»).		
18.	Аналіз контрольної роботи. Узагальнення і систематизація знань з теми.		
РОЗДІЛ 2. НУМЕРАЦІЯ ЧИСЕЛ У КОНЦЕНТРИ «ТИСЯЧА». УСНЕ ТА ПИСЬМОВЕ ДОДАВАННЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 1000			
19.	Трицифрове число. Утворення трицифрового числа (101–199). Читання і запис трицифрових чисел. Задачі на 2–3 дії різних ступенів, які є комбінаціями простих задач вивчених видів.		

20.	Трицифрове число. Утворення трицифрового числа. Читання і запис трицифрових чисел. Лічильна одиниця — сотня. Лічба сотнями. Порівняння сотень. Додавання і віднімання сотнями. Задачі на 2–3 дії різних ступенів, які є комбінаціями простих задач вивчених видів.		
21.	Місце числа у натуральному ряді. Попереднє і наступне число у натуральному ряді. Порівняння чисел на основі порядку їх слідування у натуральному ряді. Задачі на 2–3 дії різних ступенів, які є комбінаціями простих задач вивчених видів.		
22.	Читання і запис чисел у розрядній таблиці. Розряд сотень. Позиційне значення цифри в записі трицифрового числа. Порівняння чисел на основі їх десяткового складу. Розрядні числа. Додавання і віднімання на основі розрядного складу числа. Задачі на 2–3 дії різних ступенів, які є комбінаціями простих задач вивчених видів.		
23.	Читання і запис чисел у розрядній таблиці. Розрядний склад числа. Запис числа у вигляді суми розрядних доданків. Загальна кількість одиниць, десятків, сотень у трицифровому числі. Одиниця вимірювання довжини — міліметр. Співвідношення між одиницями вимірювання довжини. Задачі на 2–3 дії, які включають збільшення, зменшення числа: на кілька одиниць, у кілька разів. <i>Поточна перевірка: самостійна робота.</i>		
24.	Додавання і віднімання на основі розрядного складу числа. Одиниця вимірювання довжини — кілометр. Співвідношення між одиницями вимірювання довжини. Ознайомлення з групами взаємопов'язаних величин, які перебувають у пропорційній залежності: загальна довжина, довжина одного відрізка, кількість відрізків. Задачі на 2–3 дії різних ступенів, які є комбінаціями простих задач вивчених видів.		
25.	Додавання і віднімання на основі розрядного складу числа. Додавання і віднімання іменованих чисел. Прості задачі, що містять групу взаємопов'язаних величин. Периметр прямокутника (квадрата).		
26.	Одиниця вимірювання маси — тонна. Співвідношення між одиницями маси. Порівняння іменованих чисел, поданих в одиницях маси. Ознайомлення з групами взаємопов'язаних величин, які перебувають у пропорційній залежності: загальна маса, маса одного предмета, кількість предметів. Задачі на зведення до одиниці.		
27.	Повторення вивченого з теми. Підготовка до написання контрольної роботи.		
28.	Комбінована контрольна робота № 2 («Сотня. Усна та письмова нумерація в межах 1000»).		
29.	Аналіз контрольної роботи. Узагальнення і систематизація знань з теми.		
УСНЕ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ В МЕЖАХ 1000			
30.	Додавання і віднімання числа 1 ($170 + 1$, $187 - 1$). Попереднє і наступне число в натуральному ряді. Істинні й хибні числові рівності, нерівності. Задачі на дві дії першого ступеня.		
31.	Додавання на основі десяткового складу числа. Знаходження значення виразу при заданих значеннях змінної. Задачі на дві дії першого ступеня.		
32.	Віднімання на основі десяткового складу числа. Ознайомлення з групами взаємопов'язаних величин, які перебувають у пропорційній залежності: загальний виробіток, продуктивність праці, час роботи.		
33.	Додавання і віднімання на основі десяткового складу числа. Рівняння, у яких права частина подана числовим виразом. Розширена задача на спосіб зведення до одиниці.		
34.	Порівняння сотень, додавання і віднімання сотнями. Уявлення про нерівності зі змінною. Складені задачі на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
35.	Додавання і віднімання способом округлення. Складені задачі на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
36.	Додавання круглих чисел. Розширена задача на спосіб зведення до одиниці. Розв'язування задачі виразом, арифметичними діями з поясненням.		
37.	Віднімання круглих чисел. Задачі на знаходження трьох чисел за їх сумою та сумами двох доданків.		
38.	Додавання і віднімання круглих чисел. Задачі на знаходження трьох чисел за їх сумою та сумами двох доданків. Розв'язування нерівностей. <i>Поточна перевірка: самостійна робота.</i>		
39.	Додавання круглих чисел на основі правила додавання числа до суми. Задачі, що містять величини, які перебувають у пропорційній залежності: загальний виробіток, продуктивність праці, час роботи.		
40.	Віднімання круглих чисел на основі правила віднімання числа від суми. Прості та складені іменовані числа. Порівняння іменованих чисел. Задачі, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
41.	Додавання круглих чисел на основі правила додавання числа до суми. Розв'язування рівнянь. Складені задачі на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		

42.	Віднімання круглих чисел на основі правила віднімання суми від числа. Розв'язування рівнянь. Задачі на обчислення довжини сторони прямокутника за відомим периметром і довжиною іншої його сторони.		
43.	Додавання та віднімання вивчених видів. Задачі на знаходження трьох чисел за їх сумою та сумами двох доданків.		
44.	Додавання та віднімання вивчених видів. Складені задачі на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач. <i>Поточна перевірка: самостійна робота.</i>		
45.	Повторення та закріплення вивченого з теми «Усне додавання та віднімання чисел у межах 1000».		
46.	Контрольна робота № 3 («Усне додавання і віднімання чисел в межах 1000»).		
47.	Аналіз контрольної роботи. Узагальнення та систематизація знань.		
ПИСЬМОВЕ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 1000			
48.	Алгоритм виконання письмового додавання. Письмове додавання двоцифрових і трицифрових чисел без переходу через розряд. Розпізнавання кола і круга за істотними ознаками. Творча робота над задачею.		
49.	Алгоритм виконання письмового віднімання. Письмове віднімання двоцифрових і трицифрових чисел без переходу через розряд. Задачі, що містять числові дані в таблиці. Задачі на знаходження периметра прямокутника.		
50.	Письмове додавання двоцифрових і трицифрових чисел з переходом через розряд. Коротка форма коментування письмового додавання. Складання задач на дві дії за даним виразом. Істинні та хибні висловлювання.		
51.	Письмове додавання двоцифрових і трицифрових чисел з переходом через розряд. Складені задачі на збільшення (зменшення) суми двох чисел на кілька одиниць.		
52.	Письмове віднімання двоцифрових і трицифрових чисел з переходом через розряд. Коротка форма коментування письмового віднімання. Рівняння, в яких один із компонентів є числовим виразом. Розв'язування простих задач способом складання рівняння.		
53.	Письмове віднімання двоцифрових і трицифрових чисел з переходом через розряд (виду $100 - 17$). Складені задачі на збільшення (зменшення) суми двох чисел на кілька одиниць.		
54.	Письмове додавання і віднімання двоцифрових і трицифрових чисел (з переходом через розряд). Прості та складені задачі на визначення тривалості події, часу початку і часу закінчення події.		
55.	Перевірка правильності виконання дій додавання і віднімання двоцифрових і трицифрових чисел. Знаходження числового значення виразу при заданих значеннях змінної. Визначення тривалості події, часу початку і часу закінчення події. Розв'язування задачі виразом, арифметичними діями з поясненням.		
56.	Закріплення письмових прийомів додавання і віднімання чисел у межах 1000. Взаємозв'язок між діями додавання й віднімання. Розв'язування рівнянь. Складені задачі на збільшення (зменшення) суми двох чисел на кілька одиниць. Розв'язування задачі виразом, арифметичними діями з поясненням.		
57.	Усне та письмове додавання й віднімання двоцифрових і трицифрових чисел. Розпізнавання геометричних фігур на кресленні. Порівняння іменованого числа та суми іменованих чисел. Задачі на знаходження периметра квадрата. Задачі на знаходження трьох чисел за їх сумою та сумами двох доданків.		
58.	Усне та письмове додавання й віднімання двоцифрових і трицифрових чисел. Рівняння, в яких один із компонентів є числовим виразом. Складені задачі на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
59.	Повторення та узагальнення вивченого з теми «Письмове додавання і віднімання чисел в межах 1000». Підготовка до контрольної роботи.		
60.	Контрольна робота № 4 . («Письмове додавання і віднімання чисел у межах 1000»).		
61.	Аналіз контрольної роботи. Закріплення вивченого матеріалу з теми: «Письмове додавання й віднімання чисел у межах 1000».		
РОЗДІЛ 3. УСНЕ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 1000. ВЛАСТИВОСТІ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ			
62.	Переставний закон множення. Задачі на кратне порівняння добутків.		
63.	Сполучний закон множення. Розв'язування простих задач способом складання рівнянь.		
64.	Переставний і сполучний закони множення. Задачі на величини, які перебувають у пропорційній залежності: вартість, ціна, кількість.		
65.	Властивості множення і ділення на 1. Складені задачі на 2–3 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
66.	Властивості множення на нуль, нуля на число. Ділення нуля на число. Задачі на кратне порівняння двох часток.		
67.	Ділення числа на рівне йому число. Задачі на різницеве порівняння двох часток. Творча робота над задачею.		

68.	Множення та ділення на 10. Задачі на знаходження четвертого пропорційного.		
69.	Множення і ділення на 10. Задачі на кратне порівняння двох добутків. Обернені до них задачі. <i>Поточна перевірка: самостійна робота.</i>		
70.	Множення на 100. Розв'язування простих задач способом складання рівнянь.		
71.	Ділення на 100. Задачі на подвійне зведення до одиниці.		
72.	Множення та ділення на 10 і 100. Числові рівності та нерівності. Істинні та хибні рівності й нерівності. Складені задачі на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
73.	Множення круглого числа на одноцифрове ($40 \cdot 2$, $400 \cdot 2$). Складені задачі на 2–3 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
74.	Ділення круглого числа на одноцифрове ($40 : 2$, $400 : 2$). Складені задачі на 2–3 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
75.	Ділення з остачею. Сутність ділення з остачею. Алгоритм виконання ділення з остачею. Задачі на різницеве порівняння двох часток.		
76.	Ділення з остачею. Властивість остачі. Задачі на подвійне зведення до одиниці.		
77.	Ділення з остачею. Перевірка ділення з остачею. Задачі на кратне порівняння двох добутків. <i>Поточна перевірка: самостійна робота.</i>		
78.	Розподільний закон множення відносно додавання. Порядок виконання дій у виразах. Складені задачі на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
79.	Множення двоцифрового числа на одноцифрове ($24 \cdot 3$). Задачі з даними, які перебувають у пропорційній залежності: вартість, ціна, кількість.		
80.	Множення одноцифрового числа на двоцифрове ($3 \cdot 24$). Правило множення числа на суму. Задачі з даними, що перебувають у пропорційній залежності: вартість, ціна, кількість.		
81.	Множення трицифрового числа на одноцифрове ($240 \cdot 3$). Розв'язування рівнянь. Пропорційна залежність величин: загальна маса, маса одного предмета, кількість предметів.		
82.	Множення трицифрового числа на одноцифрове ($242 \cdot 3$). Рівняння, в яких один із компонентів є числовим виразом. Задачі на знаходження четвертого пропорційного.		
83.	Множення одноцифрового числа на трицифрове ($3 \cdot 240$). Розв'язування простих задач способом складання рівняння.		
84.	Множення одноцифрового числа на трицифрове ($3 \cdot 242$). Розв'язування задач вивчених типів.		
85.	Залежність результату множення і ділення від зміни одного з компонентів дії. Розв'язування задач вивчених типів.		
86.	Вивчені випадки множення двоцифрового і трицифрового числа на одноцифрове та множення одноцифрового числа на двоцифрове і трицифрове. Розв'язування задач вивчених типів.		
87.	Повторення вивченого з теми. Підготовка до написання контрольної роботи.		
88.	Комбінована контрольна робота № 5 («Властивості множення і ділення. Випадки множення дво- і трицифрових чисел на одноцифрове»).		
89.	Аналіз контрольної роботи. Узагальнення вивченого.		
90.	Правило ділення суми на число. Задачі на ділення суми на число.		
91.	Ділення двоцифрового числа на одноцифрове ($26 : 2$). Задачі на подвійне зведення до одиниці.		
92.	Ділення двоцифрового числа на одноцифрове ($48 : 3$). Розв'язування простих задач способом складання рівняння.		
93.	Ділення двоцифрового числа на одноцифрове ($39 : 3$, $42 : 3$). Задачі на подвійне зведення до одиниці.		
94.	Ділення трицифрового числа на одноцифрове ($112 : 7$). Задачі з буквеними даними.		
95.	Вивчені випадки ділення двоцифрового і трицифрового числа на одноцифрове. Рівняння, в яких один із компонентів є числовим виразом. Задачі з даними, які перебувають у пропорційній залежності: вартість, ціна, кількість. <i>Поточна перевірка: самостійна робота.</i>		
96.	Ділення круглого числа на одноцифрове число ($120 : 3$). Задачі на розкриття змісту ділення.		
97.	Ділення круглого числа на кругле ($420 : 20$). Задачі з даними, які перебувають у пропорційній залежності: вартість, ціна, кількість.		
98.	Ділення круглого числа на кругле способом добору ($90 : 30$). Розв'язування задач вивчених типів.		
99.	Ділення круглого числа на кругле способом добору ($800 : 200$). Задачі на знаходження четвертого пропорційного.		
100.	Ділення круглого числа на кругле способом добору ($180 : 60$). Задачі на знаходження четвертого пропорційного.		

101.	Вивчені випадки ділення круглого числа на кругле способом добору. Складені задачі на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач. <i>Поточна перевірка: самостійна робота.</i>		
102.	Ділення на двоцифрове число способом добору ($51 : 17$). Задачі на знаходження четвертого пропорційного.		
103.	Ділення на двоцифрове число способом добору. Задачі на знаходження суми двох доданків з даними, позначеними буквами.		
104.	Правило ділення числа на добуток двох чисел. Складені задачі на 2–4 дії першого та другого ступенів.		
105.	Ділення на двоцифрове число способом послідовного ділення ($64 : 16$). Задачі на ділення суми на число.		
106.	Ділення на двоцифрове число способом послідовного ділення. Задачі на знаходження четвертого пропорційного.		
107.	Вивчені випадки ділення на двоцифрове число. Побудова прямокутника за допомогою креслярських інструментів. Склади задачі на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач. <i>Поточна перевірка: самостійна робота.</i>		
108.	Залежність результатів множення і ділення від зміни одного з компонентів дії. Складені задачі на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
109.	Знаходження значень числових виразів, що містять кілька арифметичних дій одного чи різних ступенів без дужок і з дужками. Пропорційна залежність величин: загальна місткість, місткість однієї посудини, кількість посудин.		
110.	Вивчені випадки множення і ділення. Знаходження значень числових виразів, що містять кілька арифметичних дій одного чи різних ступенів без дужок і з дужками. Складені задачі на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
111.	Повторення вивченого з теми. Підготовка до написання контрольної роботи.		
112.	Комбінована контрольна робота № 6 («Властивості множення і ділення. Випадки ділення дво- і трицифрових чисел на одноцифрове та кругле двоцифрове число»).		
113.	Аналіз контрольної роботи. Повторення вивченого з теми «Усне множення і ділення чисел у межах 1000. Властивості множення і ділення».		
РОЗДІЛ 4. ЧАСТИНИ			
114.	Поняття частини. Утворення частин способом ділення цілого на рівні частини й виділення однієї з них. Поняття про дріб, чисельник і знаменник дроби. Знаходження частини від числа. Складені задачі на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
115.	Утворення і запис частин. Визначення кількості частин у цілому. Складені задачі на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
116.	Поняття «чисельник», «знаменник». Риска дроби як знак ділення. Розв'язування складених задач на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
117.	Порівняння частин. Побудова кола (круга). Розв'язування складених задач на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
118.	Знаходження частини від числа. Одиниці вимірювання довжини, маси, часу. Задачі на знаходження частини від числа, які пов'язані з іменованими числами.		
119.	Знаходження частини від числа. Задачі на знаходження частини від числа.		
120.	Знаходження числа за його частиною. Задачі на знаходження числа за його частиною. <i>Поточна перевірка: самостійна робота.</i>		
121.	Знаходження числа за його частиною. Задачі на знаходження числа за його частиною.		
122.	Розв'язування складених задач на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
123.	Повторення і закріплення вивченого про частини.		
124.	Контрольна робота № 7 («Частини»).		
125.	Аналіз контрольної роботи. Узагальнення та систематизація знань.		
РОЗДІЛ 5. ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО ЗА РІК			
126.	Повторення нумерації трицифрових чисел. Задачі на збільшення (зменшення) числа на кілька одиниць. Порівняння іменованих чисел, поданих в одиницях довжини.		
127.	Читання і запис чисел у нумераційній таблиці. Розрядний склад числа. Запис числа у вигляді суми розрядних доданків. Загальна кількість одиниць, десятків, сотень у трицифровому числі. Задачі на 2–3 дії, які містять збільшення, зменшення числа на кілька одиниць.		
128.	Усне додавання і віднімання трицифрових чисел. Задачі на знаходження суми трьох доданків.		
129.	Усне додавання і віднімання трицифрових чисел. Задачі на різницеve порівняння.		
130.	Взаємозв'язок між додаванням і відніманням. Рівняння. Розв'язування задач за допомогою рівнянь.		

131.	Додавання і віднімання іменованих чисел. Задачі, які пов'язані з пропорційними величинами: загальна маса, маса одного предмета, кількість предметів. Додавання та віднімання вивчених видів. Задачі на знаходження трьох чисел за їх сумою та сумами двох доданків.		
132.	Письмове додавання й віднімання двоцифрових і трицифрових чисел (з переходом через розряд). Периметр прямокутника.		
133.	Усне й письмове додавання двоцифрових і трицифрових чисел. Рівняння, в яких один із компонентів є числовим виразом. Складені задачі на 2–4 дії, які є комбінацією вивчених видів простих задач.		
134.	Множення і ділення трицифрових чисел. Закони та властивості множення й ділення. Задачі на кратне порівняння двох добутків.		
135.	Вивчені випадки усного позатабличного множення і ділення двоцифрового й трицифрового чисел на одноцифрове число та множення одноцифрового числа на двоцифрове і трицифрове числа. Розв'язування задач вивчених типів. Обернені задачі.		
136.	Ділення з остачею. Властивість остачі. Задачі на подвійне зведення до одиниці. <i>Поточна перевірка: самостійна робота.</i>		
137.	Повторення і закріплення вивченого. Прийоми раціональних обчислень. Складені задачі на 2–4 дії, які є комбінаціями вивчених видів простих задач.		
138.	Контрольна робота № 8 («Повторення вивченого за рік»).		
139.	Аналіз контрольної роботи. Узагальнення і систематизація знань. Повторення і закріплення вивченого про частини. Знаходження частини від числа. Задачі на знаходження частини від числа.		
140.	Знаходження числа за його частиною. Задачі на знаходження числа за його частиною. Підсумок за рік.		

РОЗДІЛ 1. УЗАГАЛЬНЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ЗА 2 КЛАС

Урок 1 (с. 4–6, № 1–12)

Дата

Клас

Додатковий

матеріал до уроку

Тема. Нумерація чисел у межах 100. Додавання і віднімання чисел у межах 100 на основі нумерації. Властивості додавання і віднімання (додавання і віднімання нуля, віднімання рівних чисел). Розпізнавання геометричних фігур. Задачі на збільшення (зменшення) числа на кілька одиниць (на дві дії).

Мета. Ознайомити з підручником «Математика», робочим зошитом з друкованою основою. Закріпити навички нумерації чисел у межах 100. Удосконалювати вміння додавати і віднімати числа у межах 100 та розв'язувати задачі на збільшення чи зменшення числа на кілька одиниць. Розвивати логічне мислення. Виховувати старанність та наполегливість у навчанні.

Обладнання. Сигнальні картки, картки для індивідуальної роботи, «золоті» ключики.

Хід уроку

I. Організація учнів до уроку.

Бесіда з учнями про те, які події, пов'язані з математикою, трапилися з дітьми під час літніх канікул.

- Скільки місяців тривали літні канікули?
- Скільки це днів?
- Скільки книг ви прочитали влітку?
- Скільки тижнів (днів) відпочивали на морі (в селі)?
- Скільки порцій морозива з'їли?
- Скільки разів каталися на катері? І т. п.

II. Актуалізація опорних знань.

1. Ознайомлення учнів з підручником з математики.

- Розгляньте підручник. Хто його автори?
- Уважно розгляньте, прочитайте і запам'ятайте умовні позначення.
- Що зображено на форзаці?
- Прочитайте звернення авторів підручника.
- Що побажали вам автори?

2. Ознайомлення із зошитом з друкованою основою.

3. Бесіда за малюнком. *Завд. № 1, с. 4.*

- Які з математичних назв вам відомі?
- Які математичні назви чуєте вперше?

4. Усний рахунок.

(Проводиться на основі завдань підручника).

№2. Назвати пропущені числа.

№3. Назвати десятки, які пропущено.

Фронтальна робота (с. 5, № 4).

5. Каліграфічна вправа (на основі завд. № 2, с. 5).

- З даного ряду чисел випишіть парні числа сьомого десятка.
62 64 66 68 70
- Випишіть цифри, з яких вони утворені, у порядку зростання.
0 2 4 6 7 8

6. Математичний диктант.

- Запишіть «сусідів» чисел 39; 50;
- запишіть найменше і найбільше двоцифрові числа;
- запишіть найменше число третього десятка;
- запишіть найбільше число п'ятого десятка;
- запишіть число 49 у вигляді суми розрядних доданків;

- число 60 зменште на 1;
- число 20 збільште на 80;
- запишіть суму чисел 65 і 30; 65 і 3;
- запишіть різницю чисел 79 і 40; 79 і 4.

III. Мотивація навчальної діяльності.

Гра «Розшифруй вислів».

$19 - 1 = 18$ (я)	$42 - 40 = 2$ (а)
$59 + 1 = 60$ (и)	$0 + 7 = 7$ (н)
$27 - 27 = 0$ (з)	$63 + 0 = 63$ (л)
$30 - 1 = 29$ (ц)	$71 - 70 = 1$ (н)
$100 + 0 = 100$ (а)	$1 + 53 = 54$ (е)
$18 - 8 = 10$ (н)	$10 + 29 = 39$ (е)

— Запишіть значення цих виразів у порядку зростання і розшифруйте вислів.

$$0 - з, 1 - н, 2 - а, 7 - н, 10 - н, 18 - я, 29 - ц, 39 - е, \\ 54 - с, 60 - и, 63 - л, 100 - а.$$

Знання — це сила.

— Як ви розумієте значення цих слів?

— Отож, налаштуйтеся на продуктивну роботу, щоб наприкінці уроку отримати «золоті» ключики від Країни математичних знань.

IV. Повторення навчального матеріалу за 2 клас.

1. Робота в парах.

№ 6, с. 5. Запишіть пропущені числа в кожному рядку:

- 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40;
- 87, 86, 85, 84, 83, 82, 81, 80, 79, 78, 77, 76, 75, 74, 73, 72, 71, 70, 69.

2. Коментоване письмове виконання завдання № 5. Кожне з чисел спочатку збільште на 1, а потім зменште на 1. Результати обчислень запишіть у два рядки.

$$8, 14, 19, 37, 41, 50, 55, 63, 69, 70, 78, 86, 90, 99. \\ 9, 15, 20, 38, 42, 51, 56, 64, 70, 71, 79, 87, 91, 100. \\ 7, 13, 18, 36, 40, 49, 54, 62, 68, 69, 77, 85, 89, 98.$$

3. Самостійна робота учнів.

№ 7. Знайдіть значення виразів.

$38 + 1 - 39 = 0$	$16 - 16 + 1 = 1$
$9 + 1 + 0 = 10$	$0 + 23 - 1 = 22$
$11 - 0 - 11 = 0$	$13 - 1 - 12 = 0$

4. Творча робота над завданням № 7.

— Знайдіть суму значень усіх виразів.

$$0 + 10 + 0 + 1 + 22 + 0 = 33$$

— Якою цифрою позначено суму? (3)

5. Розв'язування задач.

а) *Задача № 9 (с. 6).* Робота біля дошки.

Фізкультхвилинка.

б) *Задача № 8 (с. 6).*

— Розв'яжіть задачу, склавши скорочений запис до неї.

С. — 24	←
М. — ?, на 10 більше, ніж	←
Н. — ?, на 1 менше, ніж	←

1) $24 + 10 = 34$ (р.) — збрала Марина;

2) $34 - 1 = 33$ (р.)

Відповідь: 33 рослини у гербарії Ніни.

6. Робота з геометричними матеріалами.

Завдання № 10 (с. 6).

— Виділіть підмножини геометричних фігур.

— У якій підмножині найменше елементів?

V. Закріплення вивченого на уроці.

1. Робота в зошиті з друкованою основою (с. 3).

1) Встановіть закономірність і продовжте числовий ряд.

1, 10, 2, 20, 3, 30, 4, 40, 5, 50, 6, 60, 7, 70, 8, 80, 9, 90.

2) Знайдіть значення виразів, у яких першою є дія віднімання.

$$65 - 9 + 17 = 73$$

$$60 - (33 + 7) =$$

$$27 + (34 - 15) = 46$$

$$100 - 60 - 15 = 25$$

$$24 + 17 - 40 =$$

$$13 + 13 - 19 =$$

$$9 + (73 - 7) = 75$$

$$53 + 6 + 11 =$$

3) Доповніть підмножини.

- Трикутник, коло, ..., *квадрат, прямокутник.*
- Куб, циліндр, ..., *куля, паралелограм.*

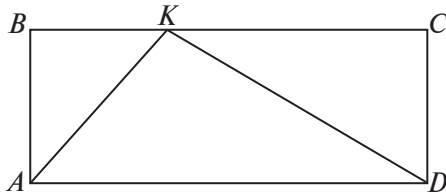
2. Робота з картками. (До кожної картки прикріплений «золотий» ключик.)

Картка 1.

1. $45 + (13 - 8) = 50$

$72 - (7 + 5) = 60$

2. Записати буквені позначення трьох чотирикутників.

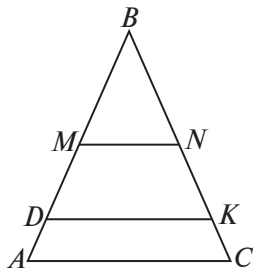
(*ABCD, AKCD, ABKD.*)

Картка 2.

1. $67 - (12 + 5) = 50$

$55 + (13 - 8) = 60$

2. Записати буквені позначення трьох трикутників.

(*ABC, DBK, MBN.*)

VI. Підсумок уроку.

Взаємоперевірка виконаних завдань. Якщо завдання на картці виконано правильно, учень забирає собі «золотий» ключик.

1. Інтерактивна гра «Мікрофон».

- Повернемось до вислову «Знання — це сила».
- Що можете доповнити до своїх попередніх висловлювань?
- Про що розкажете вдома?

2. Повторення математичних понять за малюнком. Завдання № 1, с. 4.

- Як називаються провулки в Країні Математичних знань?
- Чиїми іменами названо вулиці? (*Вулиця Геометрична, вулиця Множення і ділення, вул. Одноцифрових чисел і т. д.*)
- Щасливої вам, діти, дороги у Країну Математичних знань! І нехай ці «золоті» ключики допоможуть вам відкривати нові математичні знання.

VII. Домашнє завдання.

Задача № 11 (с. 6). Вирази № 12 (с. 6).

Задача № 11.

1) $10 + 5 = 15$ (в.) — волошок у вінку;

2) $10 + 15 = 25$ (кв.)

$10 + 5 + 10 = 25$

Відповідь: 25 квітів у вінку.

Творче завдання. Скласти задачу, обернену до даної.

Обернена задача.

Оленка сплела вінок із ромашок і волошок. Скільки всього квітів у вінку, якщо волошок 15, а ромашок на 5 менше?

1) $15 - 5 = 10$ (р.)

2) $15 + 10 = 25$ (кв.)

№ 12.

$20 - 1 + 0 = 19$

$29 + 1 - 30 = 0$

$24 - 24 + 17 = 17$

$30 - 0 + 1 = 31$

$87 - 1 - 86 = 0$

$46 - 1 - 1 = 44$

— Підкресліть значення виразу, яке стоїть між «сусідами» 30 і 32.

Урок 2 (с. 6–9, № 13–23)

Дата

Клас

Додатковий

матеріал до уроку

Тема. Нумерація чисел в межах 100. Переставний і сполучний закони додавання. Довжина, маса, місткість, час як властивості предметів навколишнього світу. Сутність процесу вимірювання. Задачі на знаходження суми трьох доданків.

Мета. Закріплювати навички нумерації чисел в межах 100. Удосконалювати вміння застосовувати переставний та сполучний закони додавання. Розкрити сутність процесу вимірювання. Розширити знання учнів про довжину, масу, місткість та час як властивості предметів навколишнього світу. Розвивати логічне мислення під час розв'язування задач. Виховувати наполегливість, старанність у навчанні.

Обладнання. Набір таблиць з математики «Закони додавання», таблиця розрядів та чисел, набір дидактичних карток «Одиниці вимірювання».

Хід уроку

I. Організація класу до уроку.

II. Перевірка домашнього завдання.

Інтерактивна гра «Інтерв'ю». Вчитель підходить до учня з мікрофоном.

— Дайте, будь ласка, інтерв'ю в газету «Шкільний світ» про те, які труднощі виникли у вас під час виконання домашнього завдання.

— Запишіть на дошці числовий ряд, який ви отримали під час збільшення на 1 значення кожного виразу.

20, 18, 1, 1, 32, 45.

III. Актуалізація опорних знань.

1. Каліграфічна вправа.

— Використовуючи завдання № 13, що у підручнику на с. 6, запишіть числа, які відповідають кількості морквинок на кожному малюнку.

22, 30, 54, 79.

— Напишіть в порядку спадання цифри, які використали для запису цих чисел.

9, 7, 5, 4, 3, 2, 0.

— Знайдіть суму цих чисел, користуючись зручним способом.

$$(5 + 4) + 9 + 2 + (7 + 3) + 0 = 30$$

$$18 + 2 + 10 + 0 = 30$$

2. Математичний диктант.

с. 7, № 14.

• 48, 27, 61, 85, 11, 94, 51, 100.

• 50, 21, 54, 80.

• 9, 99, 38, 99, 10, 98.

3. Усний рахунок.

— Скориставшись записом математичного диктанту, знайдіть суму двох найменших чисел; різницю двох найбільших чисел.

$$10 + 9 = 19$$

$$100 - 99 = 1$$

— Розкладіть (усно) на розрядні доданки числа другого рядка.

50 — це 5 десятків 0 одиниць 54 — це 5 десятків 4 одиниці

21 — це 2 десятки 1 одиниця 80 — це 8 десятків 0 одиниць

— Запишіть у вигляді суми розрядних доданків кожне число № 13 (с. 6).

$$22 = 20 + 2$$

$$54 = 50 + 4$$

$$30 = 30 + 0$$

$$79 = 70 + 9$$

IV. Мотивація навчальної діяльності.

Повідомлення теми і мети уроку.

Проблемне завдання.

— Щоб знайти суму чисел каліграфічного рядка (9, 7, 5, 4, 3, 2, 0), ми переставляли ці числа місцями. Ось так: $(5 + 4) + 9 + 2 + (7 + 3) + 0$

$$\underbrace{\hspace{1.5cm}}_{18} + 2 + 10 + 0$$

З якою метою це робилося?

(З метою зручності для об'єднання, додавання.)

— Сьогодні на уроці повторимо закони додавання.

Примітка: звернути увагу учнів на таблицю «Закони додавання», почеплену на дошці.

— А також спробуємо дослідити ЩО?, ЯК? і ЧИМ? можна вимірювати в навколишньому світі.

V. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу.

1. Робота з підручником.

№ 15, с. 7.

$$1 + 43 = 43 + 1$$

$$1 + 10 = 10 + 1$$

$$2 + 8 = 8 + 2$$

$$11 + 5 = 5 + 11$$

— Чому значення виразу $1 + 43$ дорівнює значенню виразу $43 + 1$? (Тому що від перестановки доданків сума не змінюється.)

— Який із законів додавання, переставний чи сполучний, використовуєте? (Переставний.)

— Який закон додавання використовуєте для виконання завдання № 16? (Сполучний.)

— Користуючись записами у підручнику та записами у таблиці, обчисліть значення цих виразів зручним способом.

$$3 + 15 + 7 = (7 + 3) + 15 = 25$$

$$6 + 5 + 24 = (24 + 6) + 5 = 35$$

$$8 + 1 + 12 = (12 + 8) + 1 = 21$$

$$20 + 9 + 10 = (20 + 10) + 9 = 39$$

$$41 + 4 + 9 = (41 + 9) + 4 = 54$$

$$1 + 90 + 9 = 90 + (9 + 1) = 100$$

— Запишіть у зошитах та на дошці формули законів додавання. Як ви їх розумієте? Поясніть.

$a + b = b + a$ — переставний закон додавання;

$(a + b) + c = a + (b + c)$ — сполучний закон додавання.

Фізкультхвилинка.

2. Робота над задачами.

Задача № 21, с. 8.

— Щоб дізнатися, скільки літрів молока отримав фермер від трьох корів, скористаємося скороченим записом та порівнянням чисел 12, 8, 10.

$$\left. \begin{array}{l} \text{Рябуха — 12 л} \\ \text{Мілка — 10 л} \\ \text{Зірка — 8 л} \end{array} \right\} ?$$

За умовою задачі: Рябуха — найбільше, а Мілка більше, ніж Зірка. За цими даними створюємо скорочений запис до задачі.

$$10 + 12 + 8 = 30 \text{ (л)}$$

Відповідь: 30 л молока отримав фермер.

— Який закон додавання можна використати для знаходження значення цього виразу?

— Сполучний.

$$10 + 12 + 8 = (12 + 8) + 10 = 30$$

— Що потрібно зробити, щоби дізнатися, скільки літрів молока дала кожна корова? (Потрібно порівняти числа 10, 12 і 8.)

VI. Закріплення знань.

1. Робота в зошиті з друкованою основою (с. 3–4).

1) Розв'яжіть самостійно задачу № 1 в зошиті на с. 2, аналогічно до задачі № 21 в підручнику.

Задача.

Мама купила три різнокольорові стрічки — синю, жовту і зелену — завдовжки 3 м, 5 м і 7 м. Скільки всього метрів стрічки купила мама? По скільки

метрів кожної стрічки купила мама, якщо відомо, що зелена стрічка найкоротша, а жовта стрічка довша за синю?

Синя стрічка — 5 м
Жовта стрічка — 7 м
Зелена стрічка — 3 м }?

$$5 + 7 + 3 = (7 + 3) + 5 = 15 \text{ (м)}$$

Відповідь: мама купила 15 метрів стрічки.

— Яким законом додавання ви скористалися для обчислення значення виразу?

— Поясніть хід думки, як визначили довжину кожної стрічки.

— Розв'яжіть завдання № 2 в зошиті.

2) Знайдіть значення виразів зручним способом.

$$43 + 9 + 7 = 59 \qquad 5 + 6 + 35 = 46 \qquad 2 + 14 + 8 + 6 = 30$$

$$71 + 4 + 9 = 84 \qquad 9 + 8 + 21 = 38 \qquad 4 + 17 + 6 + 3 = 30$$

2. Дидактична гра «Що чим вимірюють?».

— Якими одиницями місткості вимірював фермер кількість молока Мілки, Зірки і Рябухи? (*Літрами.*)

— Назвіть речовини, кількість яких можна виміряти літрами. (*Вода, олія, сік.*)

— Якими одиницями довжини мама вимірювала стрічку? (*Метрами.*)

— Які одиниці вимірювання довжини ви знаєте? (*Мм, см, дм, км.*)

Примітка: скористатися набором дидактичних карток «Одиниці вимірювання».

— Розгляньте малюнок на с. 8 у підручнику № 18. Що чим вимірюють?

— Де і коли в повсякденному житті можна застосувати ці знання?

— Які предмети, з поданих на малюнку № 18, мають вагу 1 кг, 3 кг, 9 кг?

(*Завдання до № 19.*)

1 кг — пачка солі, картопля.

3 кг — картопля, рибина.

9 кг — кавун.

— Якими одиницями вимірювання скористаєтесь для обчислення довжини ламаної? (*Міліметрами.*)

Завдання № 20.

— Обчисліть довжину ламаної зручним способом. Що для цього потрібно зробити?

$$40 \text{ мм} + 35 \text{ мм} + 25 \text{ мм} = 40 + 30 + 20 + 10 = 100 \text{ мм}$$

— Скільки сантиметрів міститься у 100 міліметрах?

$$1 \text{ см} = 10 \text{ мм}$$

$$10 \text{ см} = 100 \text{ мм}$$

— Які з предметів, поданих на малюнку № 18, можна виміряти метрами? (*Доріжку, мотузку.*)

— Чи зручно їх вимірювати сантиметрами? Чому? Свої міркування обґрунтуйте.

VII. Підсумок уроку.

Інтерактивна гра «Мікрофон».

— Де і як ви використаєте знання, здобуті на сьогоднішньому уроці?

— Яким чином можна допомогти батькам, використавши набуті знання?

VIII. Домашнє завдання. Диференційовано.

1 група. с. 7, № 17.

Задача 17.

$$7 + 1 + 1 + 1 + 1 = 11 \text{ (год)}$$

Відповідь: охоронець закінчить обхід саду об 11 год.

2-ге завдання: знайти суму всіх чисел каліграфічного рядка, поданого на с. 7 підручника, використавши закони додавання.

$$0 + 1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 = 45$$

$$(1 + 9) + (2 + 8) + (3 + 7) + (4 + 6) + (5 + 0) = 45$$

2 група. с. 8–9, № 22, № 23.

Урок 3 (с. 9–10, № 24–35)

Дата

Клас

Додатковий

матеріал до уроку

Тема. Прийом усного додавання і віднімання у межах 100. Додавання і віднімання чисел частинами. Позначення геометричних фігур буквами латинського алфавіту. Задачі на різницеve порівняння.

Мета. Закріпити знання учнів про прийоми усного додавання і віднімання чисел в межах 100. Вчити додавати і віднімати числа частинами. Ознайомити з літерами латинського алфавіту та їх практичним використанням. Розвивати логічне мислення під час розв'язування задач на різницеve порівняння. Виховувати любов до природи, допитливість.

Обладнання. Лінійка, простий олівець, таблиці з математики, таблиця української азбуки, таблиця букв латинського алфавіту.

Хід уроку

I. Організація класу до уроку.

Вчитель: Приготуйтеся швиденько,
станьте біля парт рівненько.

Учні: Ми урок розпочинаєм,
математику вивчаєм.

II. Актуалізація опорних знань.

Примітка для вчителя.

У даному конспекті етап уроку «Актуалізація опорних знань» проводиться на основі перевірки домашнього завдання та матеріалу, вивченого на попередньому уроці.

1. Перевірка домашнього завдання.

Учні, які виконували завдання на с. 7 підручника на знаходження суми всіх чисел каліграфічного рядка, пояснюють спосіб виконання завдання.

$$0 + 1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 = 45$$
$$\underbrace{(1 + 9)}_{10} + \underbrace{(2 + 8)}_{10} + \underbrace{(3 + 7)}_{10} + \underbrace{(4 + 6)}_{10} + \underbrace{(5 + 0)}_5 = 45$$

На основі цієї вправи всі учні повторюють про застосування переставного та сполучного законів додавання.

2. Каліграфічна вправа.

Проводиться на основі № 22, с. 8. Тим самим перевіряється правильність виконання домашнього завдання 2 групою учнів та залучення учнів 1 групи. Учень 2 групи коментує значення виразів і записує на дошці. Всі учні записують в зошиті.

$$34 \quad 80 \quad 53 \quad 31 \quad 40 \quad 100$$

— Запишіть у другому рядку цифри, якими позначено кількість десятків кожного числа.

$$3 \quad 8 \quad 5 \quad 3 \quad 4 \quad 0$$

3. Усний рахунок.

— Утворіть число 60 з попереднього до нього числа. ($59 + 1 = 60$)

— Утворіть число 69 з наступного до нього числа. ($70 - 1 = 69$)

— Від числа 57 відніміть число його десятків. ($57 - 5 = 52$)

— Розкладіть (усно) числа 43, 27, 72, 55 у вигляді суми розрядних доданків.

$$43 = 40 + 3 \qquad 72 = 70 + 2$$

$$27 = 20 + 7 \qquad 55 = 50 + 5$$

— Обчисліть математичний «ланцюжок».

с. 9, № 24.

$$20 + 1 + 9 - 1 - 2 + 12 - 31 = 8$$

$$1 + 24 + 13 - 12 + 21 - 11 + 40 = 76$$

III. Мотивація навчальної діяльності.

Інтерактивна гра «Два — чотири — всі разом».

Хід гри

Вчитель пропонує учням твердження (одне, декілька), які пов'язані з темою уроку.

Спочатку учні обговорюють дане твердження в парі, потім в четвірці. Спільне рішення оголошують для всіх. Всі учні або погоджуються з даним рішенням, або опротестовують його.

Твердження, запропоновані вчителем на даному уроці.

- а) Чи правда, що 9 — це 6 і 3? (*Правда.*)
- б) Чи правда, що 8 — це 4 і 3? (*Неправда.*)
- в) Чи правда, що додавати та віднімати числа можна, використавши знання про склад числа? (*Правда.*)
- г) Чи правда, що розпізнавання геометричних фігур проводимо за кількістю сторін фігури? (*Неправда.*)

IV. Повідомлення теми уроку.

— Враховуючи ваші рішення, ми сьогодні на уроці навчимося додавати і віднімати числа, використовуючи склад числа, а також навчимося розпізнавати геометричні фігури, позначивши їх буквами латинського алфавіту.

V. Сприймання нового матеріалу.

1. Робота з підручником.

а) Пояснення нового матеріалу на основі завдання № 25 (с. 9). Використання таблиці складу чисел.

$$37 + 9 = 37 + (3 + 6) = 46$$

$$37 - 9 = (37 - 7) - 2 = 28$$

$$37 + 9 = 30 + (7 + 9) = 30 + (7 + 3) + 6 = 30 + 10 + 6 = 46$$

$$37 - 9 = 20 + (17 - 9) = 20 + (17 - 7 - 2) = 20 + 8 = 28$$

— Аналогічно пояснити способи додавання і віднімання чисел частинами решти виразів.

б) № 26 — виконати з коментуванням.

$$34 + 7 = 34 + 6 + 1 = 41$$

$$62 - 5 = 62 - 2 - 3 = 57$$

$$48 + 36 = 48 + (30 + 6) = 48 + 30 + 2 + 4 = (48 + 2) + 30 + 4 = 50 + 30 + 4 = 84$$

$$93 - 27 = (93 - 20) - 7 = 73 - 7 = 73 - 3 - 4 = 70 - 4 = 66$$

в) № 27 — виконати самостійно.

2. Розв'язування задач.

а) Задача № 29.

$$40 - 35 = 5 \text{ (р.)}$$

Відповідь: мавпа може прожити на 5 років довше за верблюда.

— Складіть подібні задачі за такими даними:

- лисиця живе — 24 роки;
- собака — 15 років;
- кіт — 13 років;
- олень — 25 років;
- морська свинка — 8 років.

в) Задача № 30.

1) $35 - 12 = 23$ (г.) — гусей полетіли далі;

2) $27 + 12 = 39$ (г.) — гусей стало на озері;

3) $39 - 23 = 16$ (г.)

Вираз до задачі: $(27 + 12) - (35 - 12) = 16$

Відповідь: на 16 гусей більше стало на озері, ніж тих, які полетіли далі.

Фізкультхвилинка.

3. Робота з геометричним матеріалом. Позначення геометричних фігур буквами латинського алфавіту.

а) *Бесіда*. Сучасний український алфавіт налічує 33 літери. Розкажіть його (за таблицею «Алфавіт»). Тисячу років тому існував алфавіт, у якому налічувалося 43 літери. Цей алфавіт створили монахи Кирило і Мефодій.

б) Розгляд таблиці латинського алфавіту. Пошукова робота.

— Знайдіть відмінності між двома алфавітами.

— Чим вони схожі? Якими літерами?

в) Задача 28, с. 9. Розв'язати самостійно.

г) Завдання № 32, с. 10.

— Повернутися до рішення гри «Два — чотири — всі разом». Чи правдиве рішення щодо того, що розпізнавання геометричних фігур проводимо за кількістю сторін фігури?

— Літери якого алфавіту використали для позначення фігур?

— Які фігури бачите на малюнку?

— Назвіть кожну фігуру.

— Виміряйте сторони прямокутника.

— На скільки довжина прямокутника більша, ніж ширина?

— Що таке периметр?

— Як знайти периметр квадрата, трикутника?

— Розв'язати № 33, с. 10.

VI. Закріплення вивченого.

1. Робота в зошиті з друкованою основою (с. 4–5).

1) Знайдіть значення виразів за зразком, записуючи лише відповідь.

Зразок: $25 + 43 = (20 + 5) + (40 + 3) = (20 + 40) + (5 + 3) = 60 + 8 = 68$

$$42 + 23 = 65$$

$$48 + 29 = 77$$

$$76 + 14 = 90$$

$$78 + 14 = 92$$

$$35 + 37 = 72$$

$$26 + 58 = 84$$

2) Розв'яжіть задачу, користуючись планом розв'язування.

На трьох полицях стояло 90 книг. На першій полиці 30 книг, на другій — 40. На скільки більше стояло книг на першій полиці, ніж на третій?

План розв'язування:

1) Скільки книг стояло на першій та другій полицях разом?

2) Скільки книг стояло на третій полиці?

3) На скільки більше книг стояло на першій полиці, ніж на третій?

1) $30 + 40 = 70$ (кн.) — книг на першій і другій полицях;

2) $90 - 70 = 20$ (кн.) — книг на третій полиці;

3) $30 - 20 = 10$ (кн.)

Відповідь: на першій полиці стояло на 10 книг більше, ніж на третій.

2. Робота з підручником.

№ 31, с. 10.

VII. Підсумок уроку.

Інтерактивна гра «Незакінчене речення».

— «Переставний та сполучний закони додавання потрібно використовувати для того, щоб ...».

— «Кирило та Мефодій — це ...».

— «Літери латинського алфавіту ми використовували для ...».

— «Склад чисел можна використати для ...».

— «Найцікавішим для мене було ...».

— «Вдома я розкажу про ...».

VIII. Домашнє завдання.

с. 10. № 34, № 35.

$$\text{№ 34. } 23 - 14 + 7 = 16$$

$$28 + 8 - 16 = 20$$

$$28 + 16 - 5 = 39$$

$$16 - 7 + 4 = 13$$

$$37 - 29 + 13 = 21$$

$$45 + 16 - 7 = 54$$

Задача № 35.

$$17 - 9 = 8 \text{ (к.)}$$

Відповідь: у бабусі було на 8 чорних качок більше.

Урок 4 (с. 10-12, № 36-48)

Дата

Клас

Тема. Взаємозв'язок між додаванням і відніманням. Рівняння. Задачі на знаходження невідомого доданка. Одиниці вимірювання довжини — сантиметр, дециметр, метр. Співвідношення між одиницями довжини. Побудова відрізка заданої довжини.

Додатковий

матеріал до уроку

Мета. Довести до відома учнів практичне використання зв'язку дій додавання і віднімання; вдосконалювати вміння учнів розв'язувати рівняння та задачі на знаходження невідомого доданка. Вчити встановлювати співвідношення між одиницями вимірювання довжини. Розвивати просторову яву в роботі з геометричним матеріалом.

Обладнання. Лінійка, таблиця «Іменовані числа».

Хід уроку

I. Організація класу до уроку.

Знов до праці пора, діти!
Вас попрошу не шуміти.
То ж даремно час не гаймо
і урок розпочинаймо!

II. Перевірка домашнього завдання.

— Запишіть на дошці відповіді, які отримали під час обчислення виразів № 34.

16 20 39 13 21 54

— Знайдіть різницю найбільшого та найменшого з них. ($54 - 13 = 41$)

III. Актуалізація опорних знань.

1. Каліграфічна вправа.

— Запишіть числа, які є попередніми до тих, що записані на дошці.

15 19 38 12 20 53

— Випишіть з цього ряду непарні числа в порядку спадання.

53 19 15

— Розкладіть їх на розрядні доданки.

$53 = 50 + 3$ $19 = 10 + 9$ $15 = 10 + 5$

— Запишіть великі букви латинського алфавіту, користуючись зразком у підручнику на с. 11.

2. Математичний диктант.

а) Запишіть число, в якому: 2 дес. 1 од.; 1 дес. 4 од.; 1 дес. 7 од.; 1 дес. 2 од.; 1 дес. 6 од.; 2 дес. ($21, 14, 17, 12, 16, 20$)

б) Серед чисел знайдіть такі, які можна записати у вигляді суми рівних доданків.

$$14 = 7 + 7$$

$$16 = 8 + 8$$

$$12 = 6 + 6$$

$$20 = 10 + 10$$

(за № 37, с. 11)

3. Усний рахунок.

а) Гра «Найкращий обчислювач». № 36, с. 10.

$$25 + 16 - 25 + 7 = 23$$

$$17 + 26 - 24 - 6 = 13$$

б) Цікава задача. № 43, с. 11.

$$x + 5 - 3 = 12$$

$$x + 2 = 12$$

$$x = 12 - 2$$

$$x = 10$$

$$\underline{10 + 5 - 3 = 12}$$

$$12 = 12$$

Відповідь: Остап задумав число 10.

IV. Мотивація навчальної діяльності.

Інтерактивна гра «Незакінчені речення».

Мета гри. Оперативне залучення учнів до діяльності, можливість ґрунтовніше працювати над формою висловлення власних ідей, відпрацьовувати вміння говорити коротко, але по суті й переконливо.

— Чи правда, що до кожної рівності на додавання можна скласти ...? (Дві рівності на віднімання.)

— Щоб знайти невідомий доданок, потрібно ...

— Щоб порівнювати одиниці вимірювання довжини, потрібно знати ... (Співвідношення між ними.)

— Для того, щоб правильно розв'язати задачу, потрібно ... (Уважно її прочитати і зрозуміти.)

Підсумок гри.

Вчитель: Фрази, якими ви, діти, завершили незакінчені речення, і є основними у темі нашого уроку.

V. Сприймання та осмислення матеріалу.

1. Повторення про взаємозв'язок між діями додавання і віднімання.

а) № 38, с. 11. До кожної рівності на додавання скласти по дві рівності на віднімання.

Взаємоперевірка виконаного завдання.

б) № 39. Самостійна робота.

— Знайдіть різницю чисел. Виконайте перевірку.

в) № 41. Коментоване письмо.

— Зобразіть задачу у вигляді скороченого запису.

$$\left. \begin{array}{l} \text{I ч.} - 46 \\ \text{II ч.} - ? \end{array} \right\} 75$$

— Який доданок невідомий? (Другий.)

— Як знайти невідомий доданок?

Опрацювання правила на с. 11.

2. Робота над задачами.

а) Розв'язування задач за допомогою рівнянь.

№ 41, с. 11.

— Розв'яжіть задачу, склавши рівняння.

$$46 + x = 75$$

$$x = 75 - 46$$

$$x = 29$$

$$46 + 29 = 75$$

$$75 = 75$$

№ 42. Робота біля дошки.

— Розв'яжіть задачу за допомогою рівняння.

$$x + 28 = 46$$

$$x = 46 - 28$$

$$x = 18$$

$$18 + 28 = 46$$

$$46 = 46$$

Відповідь: в кінозалі було 18 хлопчиків.

Фізкультхвилинка.

3. Робота з геометричним матеріалом.

а) Побудова відрізка заданої довжини.

№ 44, с. 11.

— Знайдіть довжину другого відрізка, розв'язавши задачу за допомогою рівняння.

$$\left. \begin{array}{l} \text{I в.} - 9 \text{ см} \\ \text{II в.} - ? \end{array} \right\} 17 \text{ см}$$

$$9 + x = 17$$

$$x = 17 - 9$$

$$x = 8$$

$$9 + 8 = 17$$

$$17 = 17$$

Відповідь: довжина другого відрізка 8 см.

— Накресліть ці відрізки.

б) Вправи на співвідношення між одиницями вимірювання довжини.
№ 45, с. 11.

— Виконайте перетворення. Впишіть пропущені числа.

$$26 \text{ см} = 2 \text{ дм } 6 \text{ см}$$

$$6 \text{ дм } 3 \text{ см} = 63 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} = 100 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} = 10 \text{ дм}$$

Робота в парах. № 46, с. 11.

— Зробіть необхідні перетворення і порівняйте величини.

$$15 \text{ см} = 1 \text{ дм } 5 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} > 99 \text{ см}$$

$$5 \text{ дм} < 51 \text{ см}$$

$$48 \text{ см} < 48 \text{ дм}$$

$$100 \text{ см} > 95 \text{ см}$$

$$12 \text{ м} > 12 \text{ дм}$$

VI. Закріплення вивченого на уроці.

1. Робота в зошиті з друкованою основою (с. 5).

1) Розв'яжіть задачу за допомогою рівняння.

На каруселі каталося декілька дітей. 18 дітей зійшли, а 20 — залишилися кататися. Скільки всього дітей каталося на каруселі спочатку?

x дітей — каталися на каруселі;

18 дітей — зійшли;

20 дітей — залишилися.

$$x - 18 = 20$$

$$x = 20 + 18$$

$$x = 38$$

$$\underline{38 - 18 = 20}$$

$$20 = 20$$

Відповідь: 38 дітей каталися на каруселі спочатку.

2) Виконайте перетворення.

$$1 \text{ дм } 4 \text{ см} = 14 \text{ см}$$

$$38 \text{ см} + 2 \text{ см} = 40 \text{ см} = 4 \text{ дм}$$

$$5 \text{ дм } 1 \text{ см} = 51 \text{ см}$$

$$80 \text{ см} + 7 \text{ см} = 87 \text{ см} = 8 \text{ дм } 7 \text{ см}$$

$$6 \text{ м} - 20 \text{ дм} = 4 \text{ м}$$

$$1 \text{ м} - 2 \text{ см} = 98 \text{ см} = 9 \text{ дм } 8 \text{ см}$$

2. Розв'язування рівнянь.

№ 40, с. 11. Самостійна робота.

Вибіркова перевірка.

$$14 + x = 34$$

$$x + 36 = 63$$

$$x + 23 = 82$$

$$x = 34 - 14$$

$$x = 63 - 36$$

$$x = 82 - 23$$

$$x = 20$$

$$x = 27$$

$$x = 59$$

$$\underline{14 + 20 = 34}$$

$$\underline{27 + 36 = 63}$$

$$\underline{59 + 23 = 82}$$

$$34 = 34$$

$$63 = 63$$

$$82 = 82$$

VII. Підсумок уроку.

1. Гра «Мікрофон».

— Чи допомогла вам гра «Незакінчене речення», яку проводили на початку уроку, у роботі над темою уроку?

— Згадайте незавершені речення і фрази, якими ви їх доповнювали.

— *Так, правда. До кожної рівності на додавання можна скласти дві рівності на віднімання.*

— *Щоб знайти невідомий доданок, потрібно від суми відняти відомий доданок.*

— *Щоб порівнювати одиниці вимірювання довжини, потрібно знати, що ...*

$$1 \text{ м} = 10 \text{ дм}$$

$$1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} = 100 \text{ см}$$

$$1 \text{ см} = 10 \text{ мм}$$

$$1 \text{ дм} = 100 \text{ мм}$$

2. Гра «Придумай вираз».

Вчитель записує на дошці число, наприклад, 27 і пропонує учням придумати вирази, в яких це число було б першим доданком, другим доданком, сумою.

$$27 + 43 = 70$$

$$18 + 27 = 45$$

$$17 + 10 = 27$$

VIII. Домашнє завдання.

№ 47, с. 12.

— Розв'яжіть рівняння.

№ 48, с. 12.

— Складіть задачу та розв'яжіть її за допомогою рівняння.

Дата

Урок 5 (с. 12–13, № 49–60)

Клас

Тема. Рівняння. Задачі на знаходження невідомого зменшуваного, невідомого від'ємника. Коло і круг. Співвідношення між одиницями довжини. Порівняння іменованих чисел. Дії з іменованими числами.

Додатковий

матеріал до уроку

Мета. Вдосконалювати вміння розв'язувати рівняння та задачі на знаходження невідомого зменшуваного та від'ємника. Вчити встановлювати співвідношення між одиницями довжини. Закріпити навички виконувати дії з іменованими числами. Розвивати просторову уяву в роботі з геометричним матеріалом.

Обладнання. Лінійка, циркуль, таблиця «Іменовані числа».

Хід уроку

I. Організація класу до уроку.

II. Перевірка домашнього завдання.

— Запишіть «сусідів» чисел, які є розв'язками до рівнянь № 47.

49 50 51 10 11 12 28 29 30

— Розкажіть умову складеної вами задачі № 48.

— Який компонент шукали? (*Доданок.*)

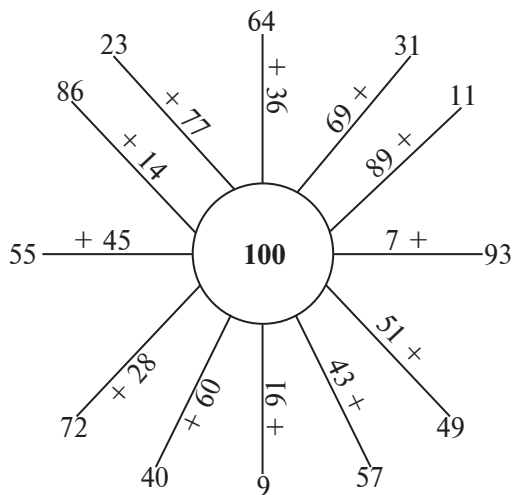
— Як знайшли? (*Від суми 62 відняли доданок 29.*)

III. Актуалізація опорних знань.

1. Усний рахунок.

Гра «Швидка відповідь».

— Доповніть кожне з чисел до 100.

2. Каліграфічна вправа.

10 20 30 40 100

— З чисел гри «Швидка відповідь» виписіть найбільше та найменше числа. (*93, 9.*)

— Складіть з ними вираз на віднімання. ($93 - 9 = 84$)

— Назвіть компоненти дії віднімання. (*Зменшуване, від'ємник, різниця.*)

3. Математичний диктант.

— Знайдіть суму та різницю чисел 42 і 34; 66 і 33.

$$42 - 34 = 8 \qquad 42 + 34 = 76$$

$$66 + 33 = 99 \qquad 66 - 33 = 33$$

— Запишіть непарні числа сьомого десятка в порядку спадання.

69 67 65 63 61

— Доповніть кожне з цих чисел до 80, склавши вираз.

$$69 + 11 = 80 \qquad 65 + 15 = 80 \qquad 61 + 19 = 80$$

$$67 + 13 = 80 \qquad 63 + 17 = 80$$

— Числами якого десятка ви доповнювали? (*Другого.*)

IV. Мотивація навчальної діяльності.

Інтерактивна гра «Обговорення проблеми в загальному колі».

Мета гри. Привернути увагу учнів до складних або проблемних питань у навчальному матеріалі (темі уроку), мотивація пізнавальної активності.

Вчитель ставить перед учнями декілька проблемних питань, пов'язаних з темою уроку.

— Як накреслити коло, круг?

— Що можна вирізати — коло чи круг? Чому?

— Як знайти невідоме зменшуване, від'ємник?

— Чим можна виміряти довжину шкільного коридору? Ширину парти?

(*Метром, лінійкою, рулеткою.*)

— В яких одиницях доцільніше записати довжину вимірюваного об'єкта?

(*Мм, см, м.*)

— Яке з цих питань ви хотіли б обговорити першочергово?

Вчитель розпочинає пояснення теми уроку з того питання, яке обрали учні. (*За виключенням вимірювання довжини шкільного коридору, мотивуючи це тим, що така робота потребує більше часу і тому її потрібно виконати на перерві чи під час занять на групі продовженого дня.*)

V. Сприймання нового матеріалу.

1. Практична робота. Вимірювання ширини парти.

— Чим скористаємося, щоб виміряти довжину парти? (*Лінійкою.*)

— Чи зручно буде вимірювати довжину шкільного коридору лінійкою? (*Ні.*)

— Чим скористаємося? (*Метром, рулеткою.*)

— Виміряйте ширину парти.

— Запишіть дані в сантиметрах, дециметрах.

— Виміряйте довжину парти. Дані вимірювання подайте у метрах, дециметрах.

2. Робота з таблицею «Іменовані числа».

— Розгляньте таблицю. Повторіть співвідношення між одиницями довжини:

$$1 \text{ м} = 10 \text{ дм}$$

$$1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$$

$$1 \text{ см} = 10 \text{ мм}$$

$$1 \text{ м} = 100 \text{ см}$$

$$1 \text{ дм} = 100 \text{ мм}$$

3. Робота з підручником.

а) Фронтальна робота. № 53, с. 12.

— Порівняйте іменовані числа, виконавши обчислення.

$$3 \text{ дм} = 23 \text{ см} + 7 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} - 48 \text{ см} > 42 \text{ см}$$

$$2 \text{ дм} 2 \text{ см} - 20 \text{ см} < 20 \text{ см}$$

$$51 \text{ см} + 19 \text{ см} > 60 \text{ см}$$

$$38 \text{ см} - 18 \text{ см} < 2 \text{ дм} 8 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} = 9 \text{ дм} + 10 \text{ см}$$

б) Робота біля дошки. № 52, с. 12.

— Знайдіть значення виразів, виконавши відповідні перетворення.

$$19 \text{ см} + 20 \text{ см} = 39 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} - 2 \text{ дм} = 8 \text{ дм}$$

$$43 \text{ см} - 16 \text{ см} = 27 \text{ см}$$

$$5 \text{ дм} - 27 \text{ см} = 23 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} - 48 \text{ см} = 52 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} - 5 \text{ дм} 3 \text{ см} = 4 \text{ дм} 7 \text{ см}$$

— Запишіть значення виразів у порядку збільшення довжини.

23 см, 27 см, 39 см, 4 дм 7 см, 52 см, 8 дм.

— Найбільше з цих значень подайте у сантиметрах ($8 \text{ дм} = 80 \text{ см}$), найменше — у дециметрах і сантиметрах ($23 \text{ см} = 2 \text{ дм} 3 \text{ см}$).

в) Вибіркова перевірка вчителем виконаного завдання.

Розв'язування рівнянь. № 51, с. 12.

— Пригадайте правило про знаходження невідомого зменшуваного, від'ємника.

— Читання правила. с. 12.

4. Робота над задачами.

Розв'язування задачі за допомогою рівняння.

№ 54, с. 12.

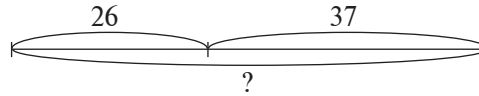
— Запишіть скорочений запис до задачі.

Було — ?
Продали — 26 п.
Залишилося — 37 п.

— Запишіть розв'язок задачі за допомогою рівняння.

$$\begin{aligned}x - 26 &= 37 \\x &= 37 + 26 \\x &= 63 \\ \hline 63 - 26 &= 37 \\ 37 &= 37\end{aligned}$$

— Зобразіть умову задачі за допомогою схеми.

Фізкультхвилинка.

5. Продовження роботи над задачами.

Фронтальна робота. № 55, с. 13.

— Розв'яжіть задачу, склавши рівняння.

$$\begin{aligned}42 - x &= 30 \\x &= 42 - 30 \\x &= 12 \\ \hline 42 - 12 &= 30 \\ 30 &= 30\end{aligned}$$

Відповідь: Степан подарував Денисові 12 картинок.

6. Робота з геометричним матеріалом.

а) Фронтальна робота. № 56, с. 13.

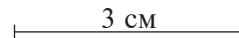
— Розв'яжіть задачу і накресліть відрізок, скориставшись схемою.

$$\begin{aligned}10 - x &= 7 \text{ см} \\x &= 10 - 7 \\x &= 3 \\ \hline 10 - 3 &= 7 \\ 7 &= 7\end{aligned}$$

7 см — різниця довжин двох відрізків

10 — найменше двоцифрове число і довжина більшого відрізка

Відповідь: 3 см — довжина меншого відрізка.

б) Практична робота. № 57, с. 13.

— Назвіть кожну фігуру, зображену на малюнку.

— Виміряйте діаметр найбільшого кола; радіус найменшого круга.

— Накресліть коло, радіус якого дорівнює 2 см.

— Чому дорівнюватиме діаметр цього кола? (4 см)

— Що таке коло? Що таке круг? Що таке радіус кола? діаметр круга?

VI. Закріплення вивченого.

1. Робота в зошиті з друкованою основою (с. 6).

1) Розв'яжіть задачу. Складіть вираз за схемою.

90 днів за календарем в Арктиці — зима. З них 57 днів — вирували хурделиці, а 2 тижні — падав сніг. Скільки днів опадів не було?

1) $2 \cdot 7 = 14$ (дн.) — падав сніг;

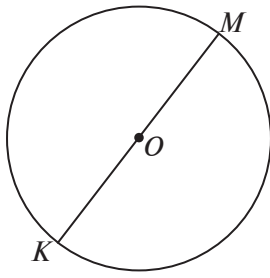
2) $57 + 14 = 71$ (дн.) — вирували хурделиці і падав сніг;

3) $90 - 71 = 19$ (дн.)

Відповідь: 19 днів опадів не було.

$$90 - (57 + 2 \cdot 7) = 19 \text{ (дн.)}$$

2) Накресліть коло, радіус якого дорівнює 3 см. Проведіть у колі діаметр, позначивши його літерами латинського алфавіту.

$$KM = 6 \text{ см}$$

2. Математичні цікавинки.

Фронтальна робота. № 58, с. 13.

$$25 + 19 + 6 = 50$$

$$27 + 3 + 30 + 25 + 15 = 100$$

VII. Підсумок уроку.

Бліц-опитування

1. Діаметр круга 18 см. Чому дорівнює його радіус? (9 см).
Чому дорівнює діаметр кола, якщо його радіус 9 см?
2. Сума двох чисел 100. Одне з них — найбільше одноцифрове число. Знайдіть друге число. ($100 - 9 = 91$)
3. Скільки буде $5 + 5 \cdot 5$? (30) $10 + 10 \cdot 10$? (110)

VIII. Домашнє завдання.

С. 12-13, № 59, № 60.

Повторити правило на с. 12.